

זרע שמשון המפואר

עם פירוש פרי שמשון

קובץ דרושים ערבים ומתוקים,
מרגליות זוהרות באור יקרות, מתורת רבינו
סיני ועוקר הרים, הפועל ישועות בקרב הארץ.
רבינו החיד"א וגדולי הדורות העידו עליו גדולות ונצורות.

המקובל האלקי החכם
רבי שמשון חיים נחמני זיע"א
בן רבי נחמן מיכאל זיע"א

מחבר הספרים הקדושים
'תולדות שמשון' ו'זרע שמשון'
אשר בירך והבטיח בני חיי ומזוני טבי ללומדים בתורתו,
ורבים נושעו בזכותו בכל מילי דמיטב.

בוס ישועות

ליקוט מהמחברים זי"ע אשר אמרו שהלימוד
בספריהם פועל ישועות, ומהמחברים זי"ע
שנפטרו ללא זש"ק וטמנו כוחם בספריהם,
העוסקים בתורתם זוכים לישועות כמפורסם.

ל"ז האון המקובל חסידא קדישא
רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע
לפמור - להחננה - להוושע.

שם ושארית לדברים

גליון תק"ו | פרשת בלק

פרשת בלק חידוש יב

ביאור הפסוק במלאכי בשבח פנחס

פסוק 'תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו' (מלאכי ב, ו).

יש לזקק, אם 'תורת אמת היתה בפיו', מאי איצטריך לומר ועולה לא נמצא בשפתיו, דפשיטא הוא ונראה שפת יתר. ועוד 'בשלוש ובמישור' וכו', דמדיאצטריך קרא להעיד שהלך בשלוש ובמישור, שמע מינה שהיה לנו סלקא דעתין להפך.

גירסא הפסוק על פנחס כמו הפסוק הקודם

ולפי מה שפרשו במדרש (במדבר כא, ג) על פסוק הקודם (מלאכי ב, ה) 'בריתי היתה אתו החיים והשלוש' על פינחס שנתן לו שכרו חיים ושלוש, נראה לפרש נמי פסוק זה הסמוך לו על פינחס.

ועולה לא נמצא שדיבר בכבוד למשה אף שידע שטעה

וידוע שבאותה שעה נתעלמה הלכה מבית דינו של משה, כדאמרין בפירק ט' דסנהדרין (פב, א) וקרא בתיב (במדבר כה, ו) 'והמה בכים', ופינחס ראה מעשה ונזכר הלכה, ואמר לו (-פנחס למשה) לא כך למדתנו רבנו בירידתך מהר סיני, הבועל ארמית קנאין פוגעין בו וכו'. וזאת ההלכה שהיתה בפיהו (-של פנחס) היתה תורת אמת, ואף על פי כן לא העז פניו להורות הלכה בפני רבו משה, אלא אמר זאת ההלכה בכבוד גדול כמו שתיב

(קדושין לב, א) הבן לומר לאביו והתלמיד לרבו כשרואה שטועה: 'לא כך למדתני רבי' וכו', וכך אמר פינחס לא כך למדתנו וכו', וזהו 'ועולה לא נמצא בשפתיו'.

גם כחשבתו היה ב'שלוש' עם הקב"ה

'בשלוש ובמישור' וכו', דאמרין התם (בסנהדרין) שבא וכתבן לפני המקום, אמר לפניו רבונו של עולם על אלו יפלו כ"ד אלף מישוראל (-בתמיה), וזהו דכתיב (תהלים קו, ל) 'ויפלו' שפעה פלילות עם קונו וכו'.

וצריך עיון, שנראה שפינחס דבר בעזות לפני המקום והתרעם על מדותיו של הקב"ה. ועוד הקשה מהרש"א שם בפירק ו' (מד, א), איך קאמר על אלו יפלו כ"ד אלף וכו', בשלמא יהושע היה יכול לומר כן לפי שלא חטא אלא עכן לבדו, אבל במעשה דפינחס, רבים מן העם חטאו דכתיב (במדבר כה, א) 'ויחל העם לזנות אל בנות מואב'. ותרץ הוא שם דמדכתיב (שם פסוק ח) 'ותעצר המגפה' תכף אחר הריגת זמרי, משמע דעקר ענש המגפה היה בשביל מעשה זמרי שהיה נשיא שבט, עכ"ל.

חבטן להראות שזמרי אינו חשוב ואין חבטו ראוי לעונש

והכי נמי יש לומר, כונת פינחס לא היתה להתרעם על מדותיו של הקב"ה חס

פרי שמשונו

א. תורת אמת היתה בפיהו ועולה לא נמצא בשפתיו בשלוש ובמישור הלך אתו ורבים השיב מעון. ב. וכן הוא באבן עזרא על הפסוק: תורת אמת - אמר יפת זה אמר על אחר, ורבי ישועה אמר על פנחס, והנכון כי על שניהם אמר ועל בניהם הקדושים כי ככה ראוי להיות כהן גדול. ג. משום שלא ידע מה דינו של זמרי. וזה לשון הפסוק: והנה איש מבני ישראל אל אחי את המדנית לעני משה ולעני כל עדת בני ישראל והמה בכים פתח אהל מועד. ד. שהרי נאמר כשירד משה מסיני. ה. בגמרא: הרי שהיה אביו עובר על דברי תורה, אל יאמר לו אבא, עברת על דברי תורה וכו', אלא, אומר לו: אבא, מקרא כתוב בתורה כך. וברמב"ם (ת"ת פ"ה ה"ט): ראה רבו עובר על דברי תורה, אומר לו לימדתנו רבינו כך וכך. ובשו"ע (כבוד אב ואם רמ, יא): ראה אביו שעבר על דברי תורה, לא יאמר לו עברת על דברי תורה, אלא יאמר לו: אבא כתוב בתורה כך וכך, כאילו הוא שואל ממנו ולא כמזהיר, והוא יבין בעצמו ולא יתייבש. ו. מתוך, שחיו מכך שיתורת אמת היתה בפיהו שאמר ההלכה הנכונה, גם 'ועולה לא נמצא בשפתיו' שאמר זאת לרבו בדרך כבוד. אך אם לא היה אומר דרך כבוד, היה לו עוולה בזה. ז. ושמד פינחס ויפלו ותעצר המגפה. ח. העולה ממחרש"א, שיעקר העונש לא היה על חטא הציבור אלא על חטא הנשיא, ולכן מתאים שבא פנחס וחבטן ואמר האם בשביל אדם אחד שחטא, ייענשו כ"ד אלף.

סברות ישראל שאסור להרז את זמרי

וַיֵּשׁ לוֹמֵר, דְּכֹנֶנֶת יִשְׂרָאֵל הִיְתָה שְׁהוֹאִיל שְׁהִיָּה
נָשִׂיא לֹא הִיָּה יָכוֹל אִישׁ הַדְּיוּט לִפְגֹּעַ בּוֹ
וּכְדָאֲמִירֵינָן בְּסִנְהֶדְרִין דְּפִי ס"ו (ע"א) מַה לְנָשִׂיא,
וְדִיק שְׁכָן גְּדֻלְתָּן גְּרָמָה לְהֵסִי. וְלֹא סְבִירָא לְהוּ
דְּרָשָׁה דְּנִשְׂיָא בְּעַמָּךְ וְכוּ', כְּדָאֲשִׁכְחָן
בְּמַכִּילְתָּא (דר"י, מַשְׁפָּטִים פ"ט) דְּאִיכָא מֵאֵן
דְּסְבִירָא לִיָּה הִכִּי". וְאִי נָמִי סְבִירָא לְהוּ דְּרָשָׁה
דְּבְעַמָּךְ, יֵשׁ לוֹמֵר שְׁהוֹאִיל שְׁאֲסוֹר בִּיאָה עִם
הַנְּכָרִית אִינָה דְּבָר מִפְּרָשׁ בְּתוֹרָה כְּדִלְקָמֵן
בְּסִמּוּךְ, וְלֹא מְקַרֵּי שְׁאִינוּ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמָּךְ".

היות והוא הדיוט וכן פוטי, אינו יכול להרז

וּלְפִי דְּבִרְיָהֶם פִּינְחָס שְׁהִיָּה הַדְּיוּט, לֹא הִיָּה
יָכוֹל לְהַמִּיתוּ. וּמִכָּל שְׁכָן דְּפִינְחָס גָּרִיעַ
טְפִי מִהַדְּיוּט דְּעָלְמָא, וְהִרְאָיָה שְׁהַקְבָּ"ה לֹא
רָצָה לְכַהֵן פִּינְחָס אֵף עַל פִּי שְׁהִיָּה צָדִיק וְהִיָּה
לוֹ זְכוּת, לְפִי שְׁבָא מְזַרַע פּוּטִי, דְּשִׁמְעַ מִינָה
דְּלֹא אֲזִלִּין בְּתֵר הַזְכוּת כְּשֶׁהִלְדָּה פְּגוּמָה, וְעַל
כֵּן הָיוּ מְבִזִּים אוֹתוֹ".

מכר שהקב"ה עשאו כהן מוכח שהולכים אחרי המעשים

וְהַקְבָּ"ה מִיד בָּא וְעֲשָׂאוּ כְּהֵן, דְּמִזָּה מוֹכַח
דְּאֲזִלִּין בְּתֵר הַמַּעֲשִׂים וְלֹא בְּתֵר
הַלְדָּה, וּמִחֲמַת הַמַּעֲשִׂים נִקְרָא (במדבר כה, יא)
פִּינְחָס בֶּן אֱלֶעָזָר בֶּן אֶהֱרָן", כְּדָאֲמִירֵינָן הֵתֵם

וְשָׁלוֹם, אֲלֹא לְטַעַן לְזְכוּת יִשְׂרָאֵל עַל פִּי
מִשְׁפָּטִי הַתּוֹרָה וְנִימוּסֶיהָ. וְכָךְ רָצָה לוֹמֵר, אִם
הַמַּגִּפָּה בָּאָה עַל הַנָּשִׂיא שְׁחָטָא, וְכִי רָאוּי זֶה
לְהִיָּת נָשִׂיא וְהֵלֵא כְּתִיב (שמות כב, כז) 'וְנָשִׂיא
בְּעַמָּךְ לֹא תֹאֵר' בְּעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמָּךְ (יבמות
כב, ב), וְזֶה אֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עַמָּךְ, וְאִם כֵּן
לְמַה נִּפְלֹו כ"ד אֲלֶף מִיִּשְׂרָאֵל". וּמִשּׁוֹם הִכִּי בָּא
וְחִבְטֵן לְפָנֵי הַמָּקוֹם, כְּלוֹמֵר שְׁרָאָה (-שְׁהִרָאָה)
שְׁהוֹא שְׁהִיָּה הַדְּיוּט הִרְגוּ לְזַמְרִי לְפִי שְׁאִין
לְהַחֲשִׁיבוּ נָשִׂיא, וְכָל מַה שְׁעֲשֶׂה לֹא הִיָּה אֲלֹא
כְּדִי לְשִׁים שָׁלוֹם בֵּין הַקְבָּ"ה לְיִשְׂרָאֵל. וּמִשּׁוֹם
הִכִּי אָמַר הַכְּתוּב בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר וְכוּ',
שְׁהַפְלִילוּת לֹא עֲשָׂה לְהַתְקוּטִט רַק לְשִׁים
שָׁלוֹם", וְזֶהוּ 'בְּשָׁלוֹם וּבְמִישׁוֹר' שְׁמָה שְׁאָמַר
הִיָּה הָאֻמַּת בְּעַצְמוֹ" כְּתוּרִין מִהַרְשֵׁ"א".

ביאור המשך הגמרא בסנהדרין

וּבִזְזָה" יוֹבֵן סוֹף הַמֶּאֱמָר דְּפָרַק ט' הַנ"ל
(בסנהדרין), הֵתְחִילוּ הַשִּׁבְטִים מְבִזִּין
אוֹתוֹ וְכוּ' רָאִיתָן בֶּן פּוּטִי זֶה וְכוּ' וְהִרְגוּ נָשִׂיא
שְׁבֵט וְכוּ' לְפִיכָךְ בָּא הַכְּתוּב וַיַּחֲסוּ 'בֶּן אֱלֶעָזָר'
וְכוּ'. דְּמָה עֲנִין זֶה לְזֶה, וְאִם הָאֻמַּת שְׁהוֹא בֶּן
פּוּטִי, מַה הוֹעִיל הַכְּתוּב לְיַחֲסוֹ וְכִי אֵף אַחֵר
יַחֲסוּ זֶה לֹא יִהְיֶה בֶּן פּוּטִי.

פרי שמשון

ט. לפי המהרש"א שהכ"ד אלף נעשו על מעשה זמרי. על זה הקשה פנחס, מדוע יעשו, הלא זמרי אינו בכלל עושה מעשה עמך ואינו ראוי להיות נשיא, ומדוע שבטו ילקו בעבורו. י. נתחדש, שאין רצונו לומר 'חבטן' בכעס כלפי המקום, אלא חבטן היינו שהשפיל אותם, לומר שאינו נחשב נשיא כלל, וממילא לא ראוי שיעשו ישראל עמו. יא. בין ישראל לקב"ה. יב. במישור היינו דרך ישרה. יג. שאכן זמרי לא נחשב לנשיא. יד. שהמהרש"א אומר שמתו משום חטא הנשיא, ולכן חבטן פנחס, כדי להראות לכל שאינו נשיא, ולא שהיה לו טענה חלילה כלפי מעלה. וזה הפירוש: בְּשָׁלוֹם בין ישראל לאביהם שבשמים וּבְמִישׁוֹר ובדרך ישרה, הִלֵּךְ אֲתִי שעשה כהונן משום שאין זמרי נחשב נשיא, וזוהי חבטתו כדי לזלזל בהם, ולא משום חוצפה. [נרדפים] חֲשִׁיב מַעֲוֹן, שכבר לא למדו מנשיא השבט, כי הוכח שכבר אינו נשיא. טו. שנתבאר, שפנחס רצה להוכיח, שלאחר חטאו של נשיא שבט שמעון, כבר אינו נחשב נשיא, משום שאינו עושה מעשה עמך. טז. סברת הגמרא שהיה צד לומר שדוקא נשיא ודיין אסור לקלל, משום שהגדולה שלהם גרמה להם, אמנם שאר אדם אין אסור. מכך למדו ישראל לגבי נשיא שמעון, שלא איבד נשיאותו משום חטאו, ואסור לפגוע להרזו. יז. המכילתא דורש מיבעמך, שיש שני לאוים למקלל נשיא. אחד משום שהוא נשיא, ושני משום שהוא עמך. ולפי דרשה זו, לא נלמד מיבעמך שדוקא עושה מעשה עמך. יח. אף אם נאמר שאין חילוק בין נשיא לשאר יהודי, וגם הנשיא כשאינו עושה מעשה עמך, כבר אינו בכלל נשיא. אך היות ואין אסור זה מפורש בתורה, כבר לא שייך לומר שאינו עושה מעשה עמך. יט. מתורץ, שזה כוונתם 'בן פוטי זה', שלכן לא נבחר על ידי הקב"ה להיות כהן, משום שהוא בן פוטי ודייניו שהוא פגום. והרי זה ראייה שהוא גרוע יותר משאר הדיוט, משום שהולכים אחרי הלידה, והיות שטול פגום, אינו יכול להמית הנשיא, שהוא מייחס (כמו שאמרו בקדושתו, וע', א), שאלו שהיו להם תפקידים ציבוריים חשובים, אין צורך לבדוק (יחוסם). כ. פינחס בן אֱלֶעָזָר בן אֶהֱרָן הִכְתִּין

מהר סיני. דמה נפקא מיניה אם למדם בדרתו מהר סיני או אחר כך.

מקדים, אין הבן חייב על קללת אביו כשהוא רשע

משום דקיימא לן (סנהדרין טו, א) 'בַּעֲמֻךָ לֹא תֵאָר', שְׁאֲסוּר לְקַלֵּל שׁוֹם אָדָם מִיִּשְׂרָאֵל, וְדוֹקָא כְּשֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עִמָּךְ, אָבֵל כְּשֶׁאִינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה עִמָּךְ אִפְלוּ הֵבֵן אִינוֹ חַיִּב עַל קַלְלָתוֹ וְהַכָּתוּב כְּשֶׁאֲבִיר רָשָׁע (יבמות כב, ב).

אין מקללים לחזור בדיבורו בל' נוכח משום שאינו מפורש בתורה

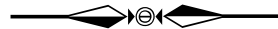
ובמציצא דף מ"ח (ע"ב) פליגי אב"י ורבא בענין מי שפרע, אי אודעי מודעינן ליה לבד, או אף מילט לייטינן ליה. ואף על גב דאפסיקא הלכתא כרבא דמילט לייטינן ליה, אפלו הכי פסק הרמב"ם (הל' מכירה פ"ז ה"ב), וכן הוא בשלחן ערוך חשן משפט סימן ר"ד סעיף ד', מי שפרע וכו' הוא עתיד לפרע ממי שאינו עומד בדבורו. וכתב הסמ"ע ס"ק ח' ממי וכו' - סבירא ליה להרמב"ם שאין מקללין לנכח, אלא מטילין הקללה בפני זה החוזר בסתם על כל מי שאינו עומד בדבורו, והוא שמע וידע שגם עליו קאי, עכ"ל.

והינו משום דאינו כל כך ראוי לקללה, לפי שלא נקרא אינו עושה מעשה עמך אלא היכא דהוי לאו או אסור מפרש בתורה, אבל אסור זה^{כט} אפשר דלא ידע ליה, ואפלו

בפרק ט' דסנהדרין (פב, א) דאמר הקב"ה קנאי בן קנאי הוא משיב חמה בן משיב חמה הוא^{כא} וכו'.

פ"ב, נחלקו האם נשיא שבט דנים דוקא בפני ע"א

ועוד יש לומר^{כב}, דסבירא להו לישראל באוקימתא דרב מתנה בפרק קמא דסנהדרין דף ט"ז ע"א, דאוקי למתניתין דולא את השבט, בנשיא שבט שחטא, ויכרב אדא (שם יח, ב) דאמר כל דבריו של גדול יביאו אליה, ולא הותר להדיוט לפגוע בו. ואין הכי נמי שמה שפינחס פלל עם קונו, הינו לענין דין זה^{כג}. ומשום הכי בא ויחבטן וכו', כלומר שמתר להרגם כמו שאר אנשים, דלא קיימא לן באוקימתא דרב מתנה ואינו כמו הכהן גדול^{כד}, ואם בן אף חטאו אינו לאשמת העם שיהי בנשיא לא כתיב 'לאשמת העם'^{כה}, והנשיא הרי הוא כהדיוט ויבטאתו לא היה לו לגרם מיתה לישראל.

ביאור ל' הגמרא 'מהר סיני'

ובמה שכתבנו דישראל הוה סבירא להו שהו"איל שאינו מפרש בתורה מקרי עושה מעשה עמך, יש לתרץ מאי איצטריך לפינחס לומר: לא כך למדתנו רבנו בדרתך

פרי שמשוו

השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוך ולא כליתי את בני ישראל בקנאתי. וזה מה שאמר 'בן אחר' שהולכים אחר המעשים, ולא כמו שהם אמרו 'בן מוטי' שהולכים אחרי הלידה. **כא.** שפנחס עשה כמעשה אבותיו להפריש מהחטא ולהשיב חימה, ומוכח שהיחוס אחר האב, היינו משום חמשים ולא משום הלידה. **כב.** בביאור מחלוקת ישראל עם פנחס, האם מותר לפנחס להרוג את זמרי. **כג.** לפי זה פילל, היינו מלשון דין, כמאמר הגמרא במגילה (טו, ב): ואין פלייה אלא דיינין, שנאמר (שמות כא, כב) 'ונתן בפללים'. שפנחס טען שאין דינם נכון ואפשר להביא את זמרי לדין רגיל, ואין צריך לדון דוקא בסנהדרין גדולה. **כד.** שאסור לדון, אלא בפני סנהדרין גדולה. **כה.** דוקא בכחן גדול כתוב (ויקרא ד, ג) 'אם הכהן המשיח יחטא לאשמת העם', וברשיי: ומשוטו לפי אגדה, כשכחן גדול חוטא, אשמת העם הוא זה, שהן תלויין בו לכפר עליהם ולהתפלל בעדם, ונעשה ממי שאינו עומד בדיבורו, והוא צריך לעמוד שם ולשמוע, ויודע שהדברים אמורים לחול גם עליו חלילה. **כז.** כתוב בלשון נסתר 'דיבורו', ולא בלשון נוכח 'דיבורך'. וזה לשון הרמב"ם: וכיצד מקבל מי שפרע, אוררין אותו בבית דין ואומרים מי שפרע מאנשי דור המבול ומאנשי דור הפלגה ומאנשי סדום ועמורה וממצרים שטבעו בים הוא יפרע ממי שאינו עומד בדבורו, ואחר כך יחזרו חדמים. **כט.** של אינו עומד בדיבורו.

לְגַמְרִי וְלֹא הָתַר לְשׁוֹם אָדָם לְהַרְגוֹ, דִּדְלִמָּא לֹא יָדַע כָּלֵל מֵאִסּוּר זֶה. וְלִכֵּן נִתְחַבֵּם פִּינְחָס וְאָמַר לְמַשָּׁה: לֹא כָךְ לְמַדְתָּנוּ בְּרִידְתָךְ מִהֵר סִינִי שְׁאֵזוּ הָיוּ כָּל יִשְׂרָאֵל שָׁם מִמְתִּינִים יְרִידְתָךְ וְכֻלָּם שְׁמַעְנוּ, וְאִם כֵּן אַף זְמַרִי שְׁמַע אִסּוּר זֶה. שְׁאֵלוֹ לְמַדְתָּנוּ בְּזִמְנָא אַחֵר, הִיָּה אֶפְשָׁר לִזְמַר שְׁזַמְרִי לֹא הִיָּה שָׁם וְלֹא שְׁמַע כָּלֵל.

סיכום החידוש:

ועל פי זה מובן הגמרא ראייתם בן פוטי זה. שישיראל סברו שהיות והוא נשיא, אין ההדיוט יכול לפגוע בו משום שגדולתו גרמה לו. ובפרט פנחס, שנקרא בן פוטי משום שנולד עם פגם משפחה, ולכן אינו יכול להרוג הנשיא שהוא מיוחס, שהולכים אחר הלידה ולא אחר המעשים. ומשתי טעמים לא סברו הדרשה של בעמך. א, שיש שיטות שלא דורשים זאת, והנשיא משום גדולתו אין היחיד יכול לדונו. ב, שלא מפורש בתורה איסור עם הנכרית.

אמנם על סברה זו ענה פנחס למשה, שלמדת אותנו הלכה זו כבר בִּירִידְתָּךְ מִהֵר סִינִי, ואין הוא יכול לומר שלא ידע הלכה זו.

ולכן הקב"ה עשאו כהן, לומר שהולכים אחר המעשים. ואז יחסו 'בן אהרן', שהוא דומה לאהרן במעשים.

*

עוד על זה הדרך, שהם סברו כשיטה, שנשיא שבט שחטא דנים אותו רק בסנהדרין של שבעים ואחד.

ועל זה פנחס פילל לפני הקב"ה, כלומר שטענו על דין זה, שאין צריך לדונו דוקא לפני הסנהדרין אלא גם היחיד יכול.

וזוהי מה שְׁבָא וְחִבְטוֹ, לומר שאין לו דין של נשיא, אלא של אדם פשוט, וממילא אין הציבור צריך ללקות עבדו, וכשיטת המהרש"א שלקו עבדו.

דְּמַלְיִיטִינָן לִיה אֶפְלוּ הָכִי אֵין מְקַלְלִין אוֹתוֹ לְנִכְח אֶלָּא שְׁלֹא לְנִכְח, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סַמ"ע: וְהוּא שְׁמַע יָדַע.

הרמז הוא, שכולם שמעו כשירד מסיני ואין לזמרי תירוץ

וְאִף כֵּאֵן בְּמַעֲשֵׂה זְמַרִי הוּאִיל שְׁאִסּוּר הַבּוֹעֵל אֲרַמִּית אֵינוֹ מְפָרֵשׁ בַּתּוֹרָה, הִיָּיתִי אוֹמֵר שְׁזַמְרִי לֹא הִיָּה נִקְרָא שְׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מַעֲשֵׂה עֶמֶךְ

הפסוק במלאכי 'בְּרִיתִי הִיָּתָה אִתּוֹ הַחַיִּים וְהַשְּׁלוֹם' נדרש על פנחס, ולכן נתבאר כאן גם הפסוק שאחריו 'תּוֹרַת אֱמֶת הִיָּתָה בְּפִיהוּ וְעוֹלָה לֹא נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו' על פנחס.

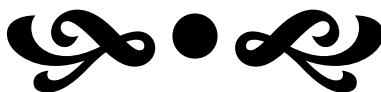
ותחילת הפסוק מדבר על מה שפנחס אמר למשה, שאין צריך לדון את נשיא שבט שמעון בסנהדרין דוקא, אלא מספיק שקנאים פוגעים בו. והיות ומשה לא זכר מתחילה את ההלכה, אמר לו זאת פנחס בדרך כבוד. וזה הפירוש תּוֹרַת אֱמֶת שמותר לקנאים להרוג את שמעי, הִיָּתָה בְּפִיהוּ של פנחס למשה, ומכל מקום אמר זאת בדרך כבוד, וְעוֹלָה לומר זאת בדרך חוצפה לֹא נִמְצָא בְּשִׁפְתָיו.

והמשך הפסוק בא לבאר שגם כלפי מעלה לא התנהג בחוצפה חלילה. אלא רצה למנוע המגיפה שנהרגו עשרים וארבע אלף, ולא נהרגו על חטאם אלא משום החטא של זמרי בן סלוא שהיה ראש שבט. וטענו פנחס שנשיא יכול להיות רק אם הוא עושה מעשה עמך, אך כשאינו עושה מעשה עמך אינו נחשב נשיא.

וזוהי מה שחִבְטוֹ לפני המקום, להראות שהוא מזלזל בו משום שאינו נחשב נשיא, וממילא לא צריכים למות מישראל עבדו. ואכן נפסקה המגיפה.

וזוהי מה שאומר הפסוק בְּשָׁלוֹם שַׁעֲשֵׂה שְׁלוֹם בֵּין יִשְׂרָאֵל לֵאבֵיהֶם שְׁבַעֲשִׁמִים וּבְמִישׁוֹר בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, שטענו טענה אמיתית שאינו נחשב נשיא הִלָּךְ אִתִּי ולא חלילה בחוצפה וְרָבִים הָשִׁיב מִעוֹן.

*

אור החיים הקדוש - רבי חיים בן רבי משה זיע"א

מה טובו אהליך יעקב משכנתיך ישראל (כד, ה).

שעוסקים בה יתד התקועה, כנגד בעלי עתים
אמר מה טובו אהליך יעקב כאהל זה שאינו
קבוע, וכנגד כת התקועה אמר משכנתיך ישראל.

עוסקים תמיד בתורה וקובעי עתים

מה טובו אהליך וגו'. פירוש לפי שיש
בישראל כת שקובעים עתים לתורה, וכת

ישמח ישראל - רבי ירחמיאל ישראל יצחק בן רבי יחיאל זיע"א

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישאל ה' אלהיו עמו ותרועת מלך בו (כג, כא).

כשחפץ לשוב מתקבלת התשובה אף שאינו יכול לשוב

עליו להוציאו מרשת היצר הרע הרוצה
להפילו לבאר שחת, אולם להיות כי פועל אדם
ישולם לו מהעונות שעשה נבראו מקטריגים
ומזיקים רחמנא לצלן, ואינם מניחים לו להכנס
בשערי התשובה, אזי הקב"ה שהוא צופה
ומביט בחדרי הלב ובוחן כליות ולב, כאשר
הוא מביט לפנימיות לב איש הישראלי אזי
מיד נחשב לו כאילו עשה תשובה בפועל, כי
הכל חפצים ליראה, היינו כי פנימיות לבבם
ונפשם חושק לעלות אל מקור מחצבתה,
וכמבואר ברמב"ם גבי גט מעושה.

וזה הוא הפירוש 'לא הביט און
ביעקב', היינו בתוך פנימיות לבבם של יעקב,
'ולא ראה עמל בישאל' היינו בפנימיות
לבבם, 'ד' אלקיו עמו' היינו כי פנימיות
נשמתם הוא חלק אלקי ממעל.

לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל
בישראל ד' אלקיו עמו ותרועת מלך בו.
ופירש רש"י לא הביט בעבירות שבהן.
והפרשת דרכים הקשה הלא כל האומר
הקב"ה ותרן הוא יתרו חייו, לכך פירש הוא
באופן אחר. אולם באמת דברי רש"י ז"ל
לקוחים ממדרש חזית על פסוק קול דודי הנה
זה בא, אמרו ישראל למשה כל מצרים
מטונפת מעבודה זרה שלנו ואת אומר קול
דודי, אמר להם משה כיון שהוא חפץ
בגאולתכם אינו מביט בחשבונותיכם, מדלג
על ההרים אין הרים אלא עבודה זרה, הרי
דאף על חטא עבודה זרה ויתר הקב"ה.

אלא האמת הוא כן, כאשר איש ישראל
גונח וצועק מקירות לבו אל ה' יתברך שירחם

בן לאשרי - רבי יצחק בן רבי אשר אנטשיל הכהן זיע"א

יעקב, דאם הבעלי בתים עמי הארץ עושים
חשבון הנפש שעולם הזה הוא רק כאהל ארעי
ועיקר הוא העולם הבא, כי אז יכין צידה
לדרכו לתמוך בתלמידי חכמים ביד רחבה
כזבולון, וממילא משכנותיך ישראל, יהיה
לתלמיד חכם הספקה שיוכל ללמוד בקביעות
בלי שתפריע לו דאגת הפרנסה.

מה טובו אהליך יעקב משכנתיך
ישראל. יש לומר על פי דברי אור החיים
(במדבר כג, ז) דעמי הארץ נקראים בשם 'יעקב',
ותלמידי חכמים שתורתן אומנותן נקראים
בשם 'ישראל'. וידוע דיש חילוק בין 'אהל'
שמורה על בנין ארעי, ו'משכן' הוא בנין
קבוע. וזהו שאמר הכתוב, מה טובו אוהליך

לימוד יומי מהספר הקדוש יסוד ושורש העבודה

מהאי גברא רבה ויקרא, מחצב סנפירא וכו', כמוהר"ר אלכסנדר זיסקינד בכמהור"ר משה.

פרשת בלק

במאמר הזה נזכר הקדוש פרשת ויקהל שהעסקנו שם, גודל מעלת השבח הזה של נשמת ועיני שם. ובפרשת תרומה (קלח, א) גם כן וזה לשונו, נשמת כל חי, הא חבריא אתערבו ביה מלין דקשוט אבל אית לון לאדכרא כו' [הרי החברים התעוררו בו דברי אמת אבל יש להם להזכיר כו']. ומפרש להלן סודות גדולים ונוראים ומספר התיבות ואין צורך להעתיקו והואיל ואינו שוה בכל ולא כל מוחא סביל דא. ובסוף המאמר מסיים וזה לשונו, וכל שבחא דא וכל מלין אלין כלהו שייפין ידיען בחושבנא לתשלומא דשבת ולאשתלמא מנייהו כדקא חזי, זכאה עמא ידידי לסדרא שבחא דמאריהון כדקא יאות [וכל שכן זו וכל דברים אלו כל האברים ידועים במנין לתשלום השבת ולהשתלם מהם כראוי, אשרי העם שיודעים לסדר שבח קונום כראוי], עד כאן לשונו.

אחיי ורעיי זרע קודש אהובי נפשי, בוודאי השמחה שראוי להיות לאדם מעט קדוש הישראלי בעת שאומר השבח הגדול הזה, יותר מכל השמחות ותענוגים שבעולם. וביחוד בתיבות ומבלעדין אין לנו מלך גואל ומושיע כו' אין לנו מלך אלא אתה, ישמח שמחה עצומה על שיש לו מלך גדול כזה ושוכה להיות תחת מלכותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד, ומגודל תשוקת אהבת מלכותו יתברך שמו ויתעלה עליו ועל זרעו יקבל על עצמו בשמחה עצומה מסירת נפש להראות גודל תשוקתו למי שלפניו נגלו כל תעלומות והמון נסתרות, ודי בזה. וילך בשמחה עצומה זו בכל השבח הגדול הזה עד סופו. המנהיג עולמו בחסד ובריותיו ברחמים, יתפלל בייחוד במחשבתו שירחם על שמו. קדוש הישראלי, ויחשוב גם כן מגמותיו בעבודתו יתברך שמו. והסומך נופלים והזוקף כפופים, שפירושו שקאי גם על השכינה הקדושה שיסמוך ויזקוף אותה מהגלות לעתיד, יכניס בלבו על זה שמחה עצומה על גאולתה במהרה בימינו, ומה טוב אם יקבל על עצמו מסירת נפש מגודל התשוקה, ויכוין שמוסר עצמו למיתה בשביל השכינה הקדושה לקרב בזה סמיכתה וזקיפתה. על כן אברים שפלגת בנו, זה לשון אבודרהם, מלשון כי בימינו נפלגה הארץ, כלומר שחלקת בנו אבר אבר לכל צד, עד כאן לשונו. ויחשוב אדם בזה גבורות ה', על החכמה הנפלאה של חתוך האברים החיצוניים והפנימיים. ויהי ונשמח שנפחת באפינו, ישום בזה מחשבתו, איך מניציץ חיות קטן היא הנשמה שנפח באדם יוצא שכל גדול ועצום, גם הדבור וכל החושים, הכל הוא מניציץ חיות קטן זה שניחן בו, הנה בורא מחבר הנשמה עם הגוף חבור עצום לאין ערך ותכלית בגזירת מאמרו יתברך שמו ויתעלה, גבורות ה' גבורות ה' בכל זה. ולשון אשר שמת בפניו, יחשוב גם כן בזה גבורות ה' גבורות ה' כמה פעמים בשמחה עצומה מאוד, על פי ההצעה שהארכנו בזה בשער הראשון, ועיין שם היטב. וכל הלבבות יראון, בזה יכניס בלבו יראה עצומה לפני הבורא יתברך שמו, שלא יהיה דובר שקרים חס ושלום. וכל קרב וכלית, פירוש קרב מחשבות לפי פירוש הרד"ק בתהלים (קג, א) בפסוק 'וכל קרבי את שם קדשו'.

המשך המזמורים שאומרים ביום ש"ק

רננו צדיקים בה' וגו', חסד ה' מלאה הארץ. יתפלל במחשבתו שיתנהג הבורא יתברך שמו ברחמיו וחסדיו עם בניו עם קדוש הישראלי, יתפלל במחשבתו כל מגמותיו גם כן. כונס כנף מי הם נותן באוצרות תהומות, הובא בזהר הקדוש בכמה מקומות מענין גבורות ונפלאות הנעשים בתהומות בגזירת אומר ועושה, לכן בפסוק זה יחשוב כמה פעמים בשמחה עצומה גבורות ה' גבורות ה'. יראו מה' כל הארץ כו', יכניס בלבו יראה עצומה לפני הבורא יתברך שמו, שלא יהיה דובר שקרים חס ושלום. אשרי הגוי אשר ה' אלהי וגו', יתן במחשבתו הודאה עצומה בשמחה עצומה עד מאד על שבח אותנו עם קדוש הנחלה, להיות נקרא על שמינו אלהי ישראל שזכינו להיות בחלקו וגורלו הקדוש, ומגודל התשוקה שיעבר בלבו באלהותו יתברך שמו ויתעלה זכרו לעד יקבל על עצמו מסירת נפש בצידו איזה מיתה, ודי בזה. משמים הביט ה' כו' ממכון שבתו השגיה כו' היוצר יחד לבם כו', יחשוב במחשבתו בזה הלשון, אני מאמין באמונה שלימה ואמיתית שהוא יתברך שמו ויתעלה צופה ויודע סתרינו והשגחתו הפרטי, ויחשוב במחשבתו גבורות ה' בזה בשמחה עצומה מאוד על גודל גבורותיו ונפלאותיו, שמביט ומשגיח ומבין לבות של כל בני אדם גם יחד ברגע אחד. גם דרש הגמרא (ר"ה יח, א) וכולם נסקרים בסקירה אחת. נפשנו חתכה לה' כו', גם בפסוק כי בו ישמח לבנו יכניס בלבו שמחה עצומה עד מאד באלהותו יתברך שמו ויתעלה, ומגודל התשוקה ראוי לקבל על עצמו מסירת נפש.

מזמור שיר ליום השבת, מלתו כבר אמורה בקבלת שבת עיין שם.

פרק שמיני

שבח נשמת

מרום מראשון הוא לכם, לכוין בהתחלת נשמת, לקבל עליו תוספת הנפש של יום השבת, וגמר קבולה של תוספות נפש זו יכוין בברכות דיוצר, האריז"ל.

הנה גדול שבח זה יתבונן אדם על מקומו בזהר הקדוש, שהוא מונה במספר כל התיבות של השבח זה, לכולם בשמות יקרא כנגד מספר השמות הקדושים והנוראים של עולמות העליונים הקדושים. והנה עיניכם הרואות איך כווננו אנשי כנסת הגדולה בשבח הגדול הזה אל רום המעלות בעולמות העליונים הקדושים, ותקנו לנו עם קדוש לשבח שבח הגדול הזה ליוצרנו ובוראנו יתברך שמו ויתעלה, דוקא בשבת קודש ולא בימות החול, לפי עליית העולמות עתה ביום הקדוש הזה. ובוודאי ראוי להלהיב לב האדם כאש אוכלת, לדבר התיבות בכח גדול ועצום וכלכניס שמחה לאיש במענה פיו בדברים האלה שמחה עצומה מאוד באלהותו יתברך שמו ויתעלה כל כך. עד הגיעו קרוב להתפשטות הגשמיות. וכבר נתבאר בפרשה שלפני זה,

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטשיל זי"ע - הצדיק הרב הוברמן מרעננה

עורך: הרב עוזיאל אדרי רב המרכז הרפואי סורוקה

בלק רצה שבלעם יכרית את שורשו נשמות מלכי בית דוד

ולא התחירב.

כמו שכתב האריז"ל (שער הגלגולים סוף הקדמה כו) ניצוצות הקדושה של נשמות דוד המלך ושלמה המלך וכל מלכי בית דוד ומלך המשיח היו כשביה אלץ כחותה וטומאה ואנחו בהם בלק והקליפות הקשות.

וכוונתו של בלק היה בבקשתו מבלעם הרשע "ארה לי", אנא "תקלל אותי", רצה שבלעם יכרית את שורשו נשמות מלכי בית דוד, שיכחד הוא ושורשו, כדי לבטל שלא יצא ממנו ניצוצות הקדושות של מלכות בית דוד, שיכנס בלעם הרשע קללה בשורשו, שהוא עצמו ימחק לגמרי וילך לאבדון, כדוגמת 'תמות נפשי עם פלשתים', להיאבד מן העולם שלא יצאו ממנו אותן הניצוצות קדושות לישראל.

ועל כן אמר לו כאן "שלוש" (636). מלא שהוא גימטריה "לרות" (636). מה שאתה הולך ברצון לבטל את ציאת רות המואביה, דבר זה לא יעלה בידך, ועל כרחי יצאו מכך אותן הניצוצות קדושות לישראל, כי רצון ה' שתצא רות "אם מלכות" מזרעו של בלק וכל מלכי בית דוד.

חידושי תורה של "הצדיק מרעננה" על ספר בראשית

הצדיק בכוחו להושיע ואפילו לברוא עולם

רבי יצחק, בשעה שחבר את המקדש אמר אברהם אבינו להקב"ה שמא ח"ו יצאני יצחק, יצאת בת קול ואמרה לו 'זית רענן יפה פרי תאר קרא ה' שמך' (ירמיה יא טז). מה 'זית' זו אין אחריתו ותכליתו מתקיימת אלא בסופו, 'הפקת השמן' ממנו כשקוטפים את פירותיו, אף ישראל אין אחריתו מתקיימת אלא בסופו, שעושים תשובה בסוף גלותו ומיד הן נגאלין. כמו שכתב הרמב"ם בחלוכות תשובה (פ"ה, ה"ח). הבטיחה תורה שסוף ישראל לעשות תשובה בסוף גלותו, ומיד הן נגאלין. שנאמר 'ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ נצר מטעי מעשה ידי לתחפאת' (שעשיו ט, כא). פירש המצודות דוד: הענף אשר נטעתי מעשה ידי הוא, העם אשר בחרתי אתפאר בו כי יהיו כולם צדיקים ותמימים.

"דחושי על פני תהום" (655). ראשי תיבות גימטריה "תקו" (655). והכונה, שהוית 'הארץ' ותיקונה מתוהו ובוהו', היא על ידי הצדיקים שמקיימים את העולם שנברא בעשרה מאמרות. כאומרם ז"ל במסכת אבות (פ"ה, א'). בעשרה מאמרות נברא העולם, ומה לתלמוד לומר והלא במאמר אחד יכול להיבראות, אלא להיפרע מן הרשעים שמאבדן את העולם שנברא בעשרה מאמרות, וליתן שכר טוב לצדיקים שמקיימין את העולם שנברא בעשרה מאמרות.

ואם תאמר במה כוחו של הצדיקים גדול כל כך, על זה הכתוב אומר "ויהו אלקים" היינו, רוח החיים שהקב"ה מעניק ומזהה את הכל, "מרחפת" שהיא מרחפת ושוורה על הצדיקים, שיוכלו לקיים ולתקן הכל. "על פני המים" בכוח תורעתו הקדושה שנמשלה "למים" כאומרים ז"ל במסכת בבא קמא (פב, א). דושי שמועות אמרו אין מים אלא תורה שנאמר 'הוי כל צמא לכו למים' (שעשיו נה, א).

והצדיקים דומים לבורא בכוחם להושיע ואפילו לברוא עולם, שעל ידי שהצדיקים עוסקים בתורה הקדושה, בזה הן זוכין לרוח הקדוש שהיא השראת השרינה קדושתו של השם יתברך עליהם, ובכוח זה פועלים ישועות קבוק ארץ, ועל ידי זה יוכלו לפעול הכל. כמו שרבה ברא גולם, ורב חנינא ורב אושעיא בראו עגל. כמבואר ברז"ל במסכת סנהדרין (סו, ב). אמר רבא אי בעו צדיקי רבו עולמי, ש כי כוח בידי הצדיקים לברוא עולם, שנאמר 'אין עונותיכם ויהי מבלתי מנינים לבין אלקים' (שעשיו נט, ב). שהצדיק מכיון שאין בו עוונות ממילא הוא דבוק בה' יתברך ואין מחיצה ותבדיל בינו לבין ה', וכסם שה' ברא את העולם כך ש' יוכלת בידי הצדיק לברוא עולם. רבא ברא גולם ושלח אותו לרבי יודא, רבי יודא היה מדבר איתו והוא לא עונה לו, הבחין רבי יודא שהוא גולם אמר לו אחד מבני החבורה ברא אותך שוב לפרךך וביטל אותו. רב חנינא ורב אושעיא היו למידים יחד ועוסקים בספר יצירה כל ערב שבת, והיה

'אסף אהרן אל עמי כי לא יבוא אל הארץ אשר נתתי לבני ישראל' (כ, כד). 'ויאמר אליו מלאך ה' על מה הכית את אנתוך זה שלוש רגלים הנה אנכי יצאתי לשטן כי ירש הדרך לנגדך' (כב, לב), יש לרדקק מדוע בכל הפרשה כשמוזכרת התיבה "שלוש" היא כותובה "שלוש" חסר בלא ואו', כדכתיב 'כי היתנה זה שלש רגלים' (כב, כח). ואילו כאן כתיב 'זה שלוש רגלים' תיבת "שלוש" מלא עם האות ואו'.

ויש לפרש על פי מה שכתבתי לעיל בפסוק ו' 'וצעת לכה נא ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני אולי אוכל נכה בו ואגרשנו מן הארץ כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר'. על פי דברי האור החיים הקדוש (כב, א) שדקדק מדוע אמר בלק תיבת "לי", ועל פי מה שכתב בזוהר הקדוש (קצת, א). בלק נקרא "בן ציפור" על שם עניין הכישוף הנורא של "הציפור", והיה חכם גדול מאד ובקי עצום בחכמת הכישופים והקסמים יותר מבלעם, וידע שבשורשו נמצא ניצוצות קדושות, רות המואביה ונעמה העמונית שהיו שקועים באומות טמאות אלו עמון ומואב כל נשמות מלכי בית דוד. וכאומרם ז"ל במסכת בבא קמא (לח, ב) בשביל שתי פרידות טובות רות המואביה ונעמה העמונית חס הקב"ה על ע"ב אומות גדולות עמון ומואב

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ, והארץ תהיה תוהו ובוהו ותושר על פני תוהו ורוח אלקים מרחפת על פני המים' (א, א-ב). "בראשית ברא אלקים", הכוונה, שראשית הבריאה ועיקרה הייתה "את השמים ואת הארץ" (71). ראשי תיבות גימטריה "שוב" (71). והיינו, כל כונת בריאת העולם הייתה בשביל "הטוב האמיתי" שהוא הקב"ה, כאומרם ז"ל במסכת מנחות (גג, ב). שהקב"ה נקרא "טוב" שנאמר 'טוב ה' לכל' (תהלים קמה, ט). שעל כן ברא את העולם כדי להטיב לברואיו, כי דרך הטוב להטיב, כמו שכתב האריז"ל בספר עץ חיים בשער הכללים (ב). שעלה ברצונו יתברך ש' לברוא את העולם כדי להטיב לברואיו. וכן כתב הרמח"ל בספר 'דרך ה' (פ"ב). הנה התכלית הבריאה היה להטיב מטובו יתברך לזולתו.

אבל באמת הוא יתברך לא נצרך להבריאה כלל, כי גם בטרם כל יציר נברא היה מלך. כמו שכתב הרב הרי"צ בספר המאמרים (תש"ז עמ' 101). 'אדון עולם אשר מלך בטרם כל יצור נברא', צריך להבין כיצד שייך לומר כי הקב"ה מלך בטרם בריאת הנבראים, הרי אין מלך בלא עם, וכמו שמבאר בעל התניא זיע"א בספר ליקוטי תורה (נצבים מד, ד). אין מלך בלא עם, אין נקרא מלך כאשר המלך לבדו עם עצמו, כי על מי הוא מלך, בשביל להיות 'מלך' צריך שיהיה מציאות של 'מלוכה', שיהיו אנשים וזולתו שהם 'העם' שעליהם הוא ימלוך, כמו שנאמר 'ברוך עם הדרת מלך', בלא ויבאר בוה על פי מה שכתב השל"ה הקדוש זיע"א בסידורו 'שער השמים', הנה "אדון עולם" (702). בגימטריה "אין סוף" (702). הדרגה הנקראת "אין סוף" היא "עצמותית", שהיא הכי נעלית באלוהות והיא לעלית מכל העולמות, ועל זה נאמר 'אין מלך בטרם כל יצור נברא' כי שם עוד לפני ומקודם שנאצלו ונבראו הנבראים הוא מלך מצד עצמו, ללא צורך שאחרים ימליכוהו, ויובן על פי משל, ש' מלך בעצם', כמו יוסף הצדיק על ששטבחו היה לו אופי של מלך' צמד עצמו ומתנהג בגימטריה של 'מלכות', ללא צורך שיעבדוהו וימליכוהו אחרים, אף על פי שהיה עבד במצרים בבית פוטיפר, ושמו אותו בבור בבית הסודר ש', הנה כאשר הוציאוהו מהבורא ובא לפני פרעה, התפעל פרעה ממנו ואמר 'אני אצטנני' ו'גימטריה מלכות אני רואה בו', אני רואה בו רוממות והתנשאות עצמית בעל אישיות מופלאה ומיוחדת 'מלך' מצד עצמו ללא צורך שיכבדוהו ומלך על אחרים, ומה שנאמר 'אין מלך בלא עם' זה כשנצמד עצמו לא חמיים שיהיה בו תבונות של 'מלך', אלא גדלותו ומלכותו הוא מה שהעם האחרים מוסיפים ומתבססים אותו, כך כביכול 'הקב"ה מלך בעצמו' מצד עצמותו יתברך 'מורום ומתנשא לכל לרשע', עוד לפני ומקודם שנאצלו נבראים הוא 'מלך מלך בלא יצור נברא'.

"והארץ תהיה תוהו ובוהו" (714). ראשי תיבות גימטריה "זית" (714). שנמשלו בו בני ישראל הצדיקים, כדכתיב 'זית רענן יפה פרי תאר' (ירמיה יא טז). שדרשו רז"ל במסכת מנחות (גג, ב). על אברהם אבינו ע"ה. אמר

ברכה משולשת

מתוך ספרי הגה"צ רבי יצחק הכהן
ב"ר אשר אנטישיל זי"ע – הצדיק הרב הוברמן מרעננה

יש לומר הפירוש דהנה ה' יתברך נתן בחירה לאדם, כמו שאמר הכתוב 'ראה נתתי לפניך את החיים וכו' ובהחרת בחיים' (דברים ל, טו). וזה רומז גם כן במגילה זאת שהראה אותה פנים אחרות, דהיינו שנתן ה' יתברך הבחירה לאדם בלימוד תורתו הקדושה ללומדה 'בפנים' דהיינו 'לשמה', או 'אחור' רצה לומר 'שלא לשמה' לאיהו 'פניה וכו' או לאיהו סיבה אחרת לחילה, ובודאי ראוי לקיים הכתוב 'ובהחרת בחיים'.

במתן תורה התאחדו שמים וארץ

ממש, תלמוד לומר, כי מן השמים דברתי עמכם' (שמות כ, יח). איתא במכילתא מלמד שהרכין הקב"ה והוריד את השמים העליונים והתחתונים, והציעו על גבי ההר כמצע על המיטה, וירד כיסא הכבוד עליהם.

וכאמרם 'ל' במדרש רבה (שמות יג, ג). הלא הוא דכתיב 'כל אשר חפץ' עשה בשמים ובראץ' (תהלים קלח, ה). אמר דוד המלך אף על פי שגזר הקב"ה 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם' (תהלים קטו, טז). משל למה הדבר דומה למלך שגזר ואמר בני רומי לא ירדו לסוריא, ובני סוריא לא יעלו לרומי, כך כשברא הקב"ה את העולם גזר ואמר, 'השמים שמים לה' והארץ נתן לבני אדם', 'שמים' מסמלים את הרוחניות ו'ארץ' מסמלת את הגשמיות והחומריות. ולפני מתן תורה אי אפשר היה לחבר ביניהם כלל, כשבשכש ליתן התורה ביטל גזירה ראשונה את המחיצה בין העליונים לתחתונים, ואמר, התחתונים יעלו לעליונים, והעליונים ירדו לתחתונים, ואני המתחיל שנאמר 'וירד' על הר סיני' (שמות יט, כ). ובתיב 'אל משה אמר עלה אל ה' (שמות כד, א). ומתן תורה והילך ניתנה האפשרות והיכולת להמשיך את האור האלוהי 'בארץ' בעולם הזה הגשמי.

העיקר שיהיה לאדם לב טוב

יהושע אומר אומר חבר טוב, רבי יוסי אומר שכן טוב, רבי שמעון אומר הוראה הנדל, רבי אלעזר בן ערך אומר לב טוב, אמר להם רבי יוחנן בן זכאי הוראה אני את דברי אלעזר בן ערך מדבריהם, שכלל דבריו דבריכם. והסכים רבי יוחנן בן זכאי לדבריו 'ש'העיקר הוא לב טוב', על כן נרמז דבר זה בהתחלת תורתנו הקדושה.

מבראשית נבחר משה רבינו להיות המשיח

ברוך על התורה, שמשה רבינו ע"ה הוא עצמו יהיה המשיח בסוד הכתוב 'מה שהיה הוא שיהיה' (קהלת א, ט). 'מה שהיה הוא' ראשי תיבות 'משה', סתוף מעשה במחשבה תחילה, שגבוליה השלימה בבית המשיח תושלם ירידת השכינה הנקראת 'לארץ' כאן בעולם הזה.

כמו שכתב בספר התניא (פ"ו). והנה מודעת זאת מאמר רז"ל במדרש נחומא (נשא טז). שתכלית בריאת עולם הזה הוא שיתאוו הקב"ה להיות לו ידירה בתחתונים. וכמו שאמר הרבי (מאמר 'באתי לגני' ה'תש"א 'תורת מנחם ח"ב עמ' 691). הנה כל השביעי חביבין, נמצאים אנהו דדור השביעי בסיומה עקבת דמשיחא, שתפקידו לגמור המשכת השכינה למטה בארץ הגשמית, מבין כל שבעת הדורות שהמשיכו את השכינה למטה יותר ויותר, מרקיע השביעי העליון לרקיע תחתון יותר, העבודה שלנו לגמור המשכת השכינה מהרקיע הראשון לכאן למטה בארץ, ולא רק המשכת 'השכינה' כי אם את 'עיקר השכינה' שיהיה בתחתונים דוקא כאן בעולם הזה.

הצדיק בנחוח התורה מבטל גזירות

התורה הקדושה תהיה ב'אות בי"ת' לשון 'ב'רכה', לכן התחילה תורתנו הקדושה 'בראשית', וכדכתיב 'ב'ך יבך ישראל' (בראשית מח, כ). תיבת 'בך' אותיות 'כ"ב', והיינו, שעל ידי 'כ"ב' אותיות תורתנו הקדושה 'יבך ישראל', בני ישראל מתקנים 'בך' לשון 'ב'רכה', ומתבטלים ה"א אוריים מהם, כי אין 'אור' מתקנים 'בכך', וכל ה"א האוריים מתבטלים ולא יכולים להידבק בבני ישראל ח"ו, כמו שכתב במדרש רבה (בראשית פ"ט, ט). שאין 'אור' מתדבק 'בברוך', אמן כן יהי רצון.

הבטיח בהקדמת ספריו: כל הלומד יוגיד בשמי דברי תורה, אני מתפלל עליו תפילה קבועה בכל יום ואמליץ טובה עליו לישועות מכל צרה, לשפע בכל טוב של קדושה והצלחה ברוחניות ובגשמיות בעוה"ז ובעוה"ב, ושיתעורר ליבו ברוח טהרה ויראת שמים לעבודת ה' באמת ובלבב שלם.

נברא מלימודם עגל מובהר, והיו אוכלים אותו לכבוד השבת.

גם, 'על פני ה'מים' ראשי תיבות 'עפה', רומז לתורתנו הקדושה שנקראת 'הנה מגילה עפה' (זכריה ה, א). 'והיא כתובה פנים ואחור' (יחזקאל כ, י). כמבואר ברז"ל במסכת עירובין (כא, א).

כמו שכתב רבי אלימלך מליז'נסקי זי"ע בספר 'נועם אלימלך' (פרשת תצוה). הנה ה' יתברך הראה ליחזקאל הנביא את התורה כתובה על מגילה פנים ואחור,

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). 'בראשית ברא אלקים' (2021). גימטריה 'אלף ר"ב' (2021). ויבואר על פי דברי רז"ל במדרש אותיות דרבי עקיבא. ובוהר הקדוש (ח"א ג, א). שבשעת בריאת העולם עלו האותיות לפני הקב"ה וכל אחת בקשה שבה יברא את העולם, ועלו בסדר הפוך מהסוף להתחלה תשרק, וכיון שהסכים הקב"ה לאות ב"ית ממילא שנארה אל"ל ללש שביקשה דבר, אמר לה הקב"ה והאיל מועטת את עצמך כשאתן תורה לבני ישראל אתחיל בך 'אנכי ה' אלקיך'. לפי שהאות אלף היא הראשונה בא"ב, ואם היתה עולה בתחילה, היו כולם עולים אחריה בדרך א"ב בסדר הישר ולא בדרך תשרק.

ולפי זה ירמוז הפירוש הגימטריה 'אלף ב"ד', לפי שב'בראשית' הבריאה, האות א' שנארה 'לבר' פירושו בארמית 'בחון'. עת בריאת העולם, על כן זכתה 'את השמים ואת הארץ', הקב"ה התחיל בה את קבלת התורה 'אנכי ה' אלקיך'. כיום מתן תורה נתאחדו שמים וארץ, היינו שבים קבלת התורה פרש הקב"ה את השמים על הר סיני, כמבואר בפיוט לשבועות המתחיל 'ארכין שמיא', נעשית הא' ראשונה בתיבת 'אנכי'.

כמו שכתב רש"י 'וירד ה' על הר סיני אל ראש ההר' (שמות יט, כ). יכול ירד עליו

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). 'בראשית ברא אלקים' במספר סקן (23). גימטריה 'לב' (23). 'את השמים ואת הארץ' (71). ראשי תיבות גימטריה 'טוב' (71). רמז לדברי התנא רבי אלעזר בן ערך במסכת אבות (פ"ב, מ"ט). ומישה תלמידיו היו לו לרבי יוחנן בן זכאי אמר להם צאו וראו איזוהי דרך ישרה שידבק בה האדם, רבי אליעזר אומר עין טובה, רבי

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת' (71). ראשי תיבות גימטריה 'טוב' (71). רומז למשה רבינו ע"ה הנקרא 'טוב' שביטלנו כתיב 'ותרא אותו כי טוב הוא' (שמות ב, ז). וכן בגמרא במסכת נזירות (א, ג). 'עובדא דרבי פרידא שנסכנס את רבי עזרא בר בריה דרבי אבטולס, ודרש אין טוב אלא משה. וכן שבשכיל משה נברא העולם. איתא במדרש רבה (בראשית פ"א, ד). אמר בריכה העולם ולמלאו לא נברא אלא בזכות משה שנאמר 'וירא ראשית לו' (דברים לא, כא).

ומה וזכותו של משה שהוריד את השכינה הקדושה 'לארץ' בקבלת התורה על הר סיני, משום שהיה את תיבת 'הארץ', 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (22). יעלה הגימטריה דראשי תיבות 'כ"ב' (22). היינו תורתנו הקדושה שנארגת על ידי 'כ"ב' אותיות' שקבלנוה על ידי משה רבינו ע"ה.

ולדברי הראי"ה בשער הפסוקים (פרשת ויחי פסוק לא יסור). וכן כתב

'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ' (א, א). 'בראשית ברא אלקים את השמים' (11). ראשי תיבות גימטריה 'א"א' (11). שהצדיקים העוסקים בתורתנו הקדושה לשמה, על ידי זה תורתם עושה 'יחודים ויוזמים' בשמים, ומתמקין את הדינין ומבטלין ה"א אוריים ומבטלים גזירות קשות ורעונ מבני ישראל, מורידים עליהם שפע עליון שירא ראשית לו' (דברים

וכמבואר באותיות דרבי עקיבא. שבשעת בריאת העולם עלו האותיות לפני הקב"ה וכל אחת בקשה שבה יברא את העולם, והסכים הקב"ה שתחילת

לישועתך קויתי

על שולחנו של הגאון המקובל
איש האלקים הרב שמשון חיים בן הרב נחמן מיכאל נחמני זי"ע
מחבר הספרים הקדושים זרע שמשון ותולדות שמשון

פרשת בלק | גליון מס' 505

לברך את עשיו, מכל מקום אחרי שברכו בפיו, אין מן הראוי לחזור ולקללו. ומטעם זה, אף חזר יצחק וקיים את הברכה, באומרו 'אם ברוך יהיה'.

אלא שמקללת אפס של שמעון ולוי, מוכח כי ההיפך הוא הנכון. ובאמת, קיום הברכה על ידי יצחק אבינו, מלמדת איך שבני ישראל, אינם ראויים להתקלל משום צד.

ביאור הדברים, כי אמירת יעקב 'כי באפס הרגו איש', הלא נסובה על הריגתם של אנשי שכם, על ידי שמעון ולוי. והנה סיבת הריגת אנשי שכם, היתה בגלל שטימאו את דינה אחותם. אך כבר כתבו המקובלים (עמודים טענה, נסח האר"ט), כי אליבא דאמת, בכלל לא טמאו אותה. ואדרבה. דינה נטהרה על ידי מעשה זה, מזוהמת זקנתה אשתו של תרח.

נמצא איפה, כי אומנם כלפי חוץ נראה, כאילו נהגו שמעון ולוי כראוי, בבואם להעניש את אנשי העיר, על אשר טימאו את אחותם. אולם האמת היא, שלא היה להם לנהוג כן. שכן, הם כבר ידעו לנכון, שחמור בנו של שכם, בכלל לא פגם באחותם. ואכן, נחשב להם הדבר כעוון, ובשל כך, הוכיח אותם יעקב. אבל טעמם של שמעון ולוי היה, מאחר וכלפי העולם, נעשתה כאן נבלה וגנות לישראל.

הרי לנו ששמעון ולוי, נחשב להם הדבר כחטא, מה שלא התייחסו אל פנימיות המעשה של שכם, אשר היה מועיל. כי אם לגוף המעשה החיצוני, שהיה נראה כנבלה. ועם כל זה, לא קילל יעקב אלא את אפס. מדוע אם כן, יצחק שבפנימיות ליבו התכוון לברך את עשיו, הלך אחרי המעשה של ברכתו את יעקב, ואמר 'אם ברוך יהיה'.

אלא בעל כורחך לומר, שלעולם אין בני ישראל ראויים להתקלל. לכן, פעם הולכים אחרי המעשה ופעם אחרי המחשבה. ובלבד, שלא לקללם חלילה.

(זרע שמשון פרשת בלק, מאמר ד)

כי ידעתי את אשר תברך מבורך ואשר תאור יואר. כי ידעתי - על ידי מלחמת סיחון, שעזרתו להכות את מואב. (במדבר כו ו' ובס"ו)

לכאורה קשה, אם אכן ידע סיחון את כוחו של בלעם בפיו, מדוע לא שכרו, גם בשעה שיצא להילחם עם ישראל.

אך יש לבאר בפשטות, על פי מה שכתב רש"י (לעיל כ"א כג), 'אילו היתה חשבון מליאה יתושין, אין כל בריה יכולה לכבשה. ואם היה סיחון בכפר חלש, אין כל אדם יכול לכבשו. וכל שכן, שהיה בחשבון'. הנה כי כן, בשעה שביקש סיחון לכבוש מידי מואב, את עיר המבצר חשבון, אשר אין כל בריה יכולה לכבשה, הבין כי לולא עזרתו של בלעם, לא יוכל לכבוש אותה. אולם כעת, כאשר כבר היתה חשבון בידו, סמך על מבצריה ועל גבורתו גם יחד. עד שחש, כי אינו נצרך עוד לשום סיוע.

(זרע שמשון פרשת בלק, מאמר א)

מה אקב לא קבה א-ל (במדבר כח)

מה אקב לא קבה א-ל - כשהיו ראויים להתקלל, לא נתקללו. כשהזכיר אביהם את עוונם, כי באפס הרגו איש (בדקאית מט ו'), לא קילל אלא את אפס. שנאמר (ס' ז), ארור אפס כי עז. וכשנכנס אביהם במרמה אצל אביו, היה ראוי להתקלל. מה נאמר שם (בדקאית כז ג), גם ברוך יהיה. (רש"י)

הנה נטילת הברכות על ידי יעקב מאביו במרמה, הלא קדמה לקללתו את אפס של שמעון ולוי. מדוע אם כן, מהפך רש"י את סדר הדברים, בהזכירו תחילה, שלא קילל יעקב אלא את אפס. ולאחר מכן, מביא את המעשה, שנכנס אביהם אצל אביו במרמה.

ויש לפרש, כי הנה יש צד לומר, אשר הגם שלקח יעקב את הברכות במרמה, מכל מקום לא היה ראוי להתקלל אחר כך על ידי יצחק. כי הגם שהיה בליבו

פנינים מאור החיים הקדוש

נתחיל בדבריו הידועים על הפסוק (נלאשית כא, ח) 'זה' פקד וגו' כאשר אמר:

'...כי תפילתו על אבימלך הוא דבר המעמיד לפקידת שרה [=כי המתפלל על חברו הוא נענה תחלה], והבטחתו יתברך היתה שיתן לו בן והזמין לו ה' מצוה שסגולתה שיפקד ובוה נתיימה הבטחתו. והוא אומרו 'כאשר אמר', פירוש ולצד האמירה שאמר ה' הוא שנזדמן לו הדבר ונפקדה. כי כשירצה ה' להטיב יזמין המצוה שסגולתה היא הטובה המבוקשת.

ותמצא שקודם הבטחת הפקידה כבר נזדמן לאברהם מעשה פרעה שהוא בדומה למעשה אבימלך, ולא עצרו ה' לפרעה כדי שיתפלל עליו אברהם, וזה לך האות למה שפירשנו.

נמשיך בדבריו על הפסוק (דברים ט, ח) 'כל המצוה... תשמרון לעשות למען תחיון ורבייתם ובאתם וירשתם את הארץ...':

'עוד יתבאר על פי דבריהם ז"ל שאמרו (מועד קטן כח.) 'בני חיי ומזוני לאו בזכותא תליא מלתא אלא במזל' [=בנים, חיים ומזון לא תלו בזכויות אלא במזל], עד כאן.

ובא מאמר משה כאן להם בדבר חידוש, שאם ישראל יתעצמו [=יתחזקו] לשמור ולעשות כל המצות בכללות, יובטחו משלשתם יחד. והוא אומרו 'כל המצוה... למען תחיון - הרי חיים, ורבייתם - הרי בנים, ובאתם וירשתם... - הרי מזוני - ארץ ומלוואה ובתים מלאים כל טוב ...'.

ומעתה, כל המתעצם בשלימות התורה והמצות, מובטח בבני ובחיי ומזוני, וזה לך האות, אברהם, שהמזל היה מגיד עליו שלא יהיה לו בנים, ולצד שהתעצם בשלימות בעבודת ה' נשתנה המזל, והיו לו בנים'.

חיזוק מאור החיים הקדוש בענין קבלת יסורים באהבה כשיעקב ירד למצרים כתוב (נלאשית מו, ה-ז): וַיָּקָם יַעֲקֹב מִבְּאֵר שָׁבַע וְגו', וַיָּבֹאוּ מִצְרַיִם וְגו', בְּנֵי

וּבְנֵי בְנֵי אֶתוֹ בְּנֵיתָיו וּבָנוּת בְּנָיו וְכָל זָרְעוֹ הָבִיא אֶתוֹ מִצְרָיִם.

ומקשה האור החיים הקדוש, מדוע הפסוק כאן מחולק לשנים, קודם 'בני ובני בניו', ואחר כך 'וכל זרעו', עיין שם. ומתרץ, תירוץ מדרך ומחזק מאוד. יעקב ובניו ידעו שבמצרים לא הולכים ללקק דבש... והיו מבניו שבכל אופן קבלו זאת בשמחה, והם הכתובים בתחילת הפסוק שהם היו אתו, אמנם את הדור השלישי כבר היה צריך לשכנע, כי הם לא כך רצו להשתעבד. ממשך האור החיים הקדוש, אלו שקבלו את היסורים באהבה, לא היו צריכים להשתעבד!!! אמנם היו בגלות, אך לא בשעבוד. אמנם אלו שלא קבלו זאת באהבה, הם הם אלו שהיו צריכים להשתעבד.

וזה לשון קדשו: אכן כוונת הכתוב הוא, שבא להודיע כי יש הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, כי יש מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב שלם, ויש מהם שהיו חוככים להתעכב מרדת לכור הברזל. וציינם הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואמר 'בני ובני בניו אתו' פירוש אלו לא הוצרך להביאם הוא, אלא הם מעצמם באו אתו בדומה לו? ואחר כך סדר אותם שלא באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם בעל כרחם, והוא אומרו 'בנותיו ובנות בניו וכל זרעו' פירוש בני בניו אלו 'הביא אתו מצרימה' פירוש הוא הביאם לא לרצונם באו.

וראיתי לתת לב לדבריהם ז"ל (שמו"ר פ"א) שאמרו שכל זמן שאחד מיורדי מצרים קיים לא התחיל השעבוד דכתיב (שמות ח') וימת יוסף וגו' וכל הדור ההוא פירוש שירדו מצרים אז התחיל השעבוד, כי אולי שזה היה להם לתשלום קבלת גזירת מלך ברצון פקע מהם השעבוד כי סמא דיסורי קבולי (-) התרופה של היסורים, היא לקבל אותם. והעיד הנאמן לזה גם כן כי יוכבד וסרח בת אשר היו מיורדי מצרים (נ"ר פ' ז') ובימיהם היה השעבוד, והטעם הוא לצד שהביאם יעקב ולא מרצונם וכו'.

קול הישועות

פנינים ומוסרי השכל בפרשת השבוע
מתורת הזרע שמשון זי"ע

0733-454-554

לפרטים, הערות והארות, הקדשות
והנצחות: 05276-97791

לקבלת הגליון במייל:

z0772027554@gmail.com

הפעילות בחסות מידעדרוס:
08-9979095

כל הזכויות שמורות ניתן להדפיס לצורך
אישי בלבד

נא הצטרפו לתורמים הרבים
ותראו ישועות

~ עמדות נדרים פלוס >

תולדות שמשון

~ קול הישועות 0733-454-554

~ הפקדה בבנק: 20-489-411390

על שם תולדות שמשון

לרפואת וישועת עם ישראל.

עריכת והפצת הגליונות לזכות:

אברהם ישעיהו בן לאה, מיכאל בן
דבורה, יעקב יואל בן סימא שמחה,
ישראל בן חיה אהובה וזוג' מלכה שושנה
בת שירה לאה, הדסה בת ליבי, יצחק
פנחס בן ביילא, רחמים בן חנה ברכה,
ניסים בן מרסל, חיים מאיר בן עלקא,
שמעון בן תמר, יעקב בן תמו ומסעודה
מרסל בת פרחא,

לרפואה שלמה

חיה בת שולמית שרה, הדסה בת ליבי,
הרב יוסף בן מזל טוב, מכלוף בן ימנה

לעילוי נשמת:

שירה לאה בת יעקב הכהן,
דבורה רות בת לייבל לואיס,
יצחק בן עיישה, שלום פרץ בן חיים,
מרדכי בן שושנה, קלודין מזל בת סול,
דורה דינה בת סטה

לזיווג הגון בנמקל בקרוב, ובני חיי ומוזוני:
יצחק חיי בן טובה,
חוה לאה בת פלורה,

לז"נ הגאון המקובל חסידא קדישא

רבי שמשון חיים בן רבי נחמן מיכאל נחמני זי"ע

ללמוד • להתענג • להושיע

ממל'כ'ם אל ה'ש'לות

מ'דבר' תורתו א'ומר'ם א'חבר'ם
ב'ש'לחן ו'שבת פ'נ'ן'ם מ'א'ר'ם
ג'ם א'יצ'י'ם י'ש'לות מ'ספ'ר'ם
מק'מ'ם ומ'צ'רפ'ם א'ש'ע'ר'ם

ו'ה'ט'ת ו'בר'ת ו'מ'ח'ר ו'ר'ה
ש'מ'ל'ן ח'י'ם ב'ן ו'ר'ה נ'ח'מ'ן
מ'יכ'אל ז"ל

ב'נ'

ח"י

ומ'צ'ו'ן

ס'ב'